

Milan Vincetič: *Raster*. Maribor: Študentska založba Litera, 2005.

Raster, naslov devete pesniške zbirke Milana Vincetiča, je izraz iz besednjakov tehničnih strok in upodablajočih umetnosti, ki v grobem pomeni način obdelave podob sveta, pri katerem slednje vidimo ali celo predelamo skozi vnaprej izdelan filter oziroma matriko. V okviru Vincetičevega značilno arhitektonskega pristopa k pesniškemu ustvarjanju, katerega rezultat je oblikovno tudi v pričujoči zbirki značilnih sedem ciklov po sedem pesmi s sedemnajstimi verzi, tovtstna obdelava podob služi predvsem konstruiranju nekega sveta, ki sicer v ničemer ni nov ali drug, saj navsezadnje pesnik skozi svoj raster opazuje naš vsakdanji svet začetka 21. stoletja, a je kljub temu zelo samosvoj. Razsežnosti, znotraj katerih se gibljejo naša življenja, so v njem upodobljene z neke druge geometrijske perspektive, s katere so njihove lastnosti in celo same fizične zakonitosti, ki jim vladajo, videti drugačne, nemalokrat celo odločilno, kot jih sicer ponavadi zaznavamo in opredeljujemo.

Za učinkovito opredelitev upodobitve sveta v zbirki *Raster* bi kazalo najprej opredeliti točko pogleda oziroma okolje, iz katerega je pesnik vzel podobe za "obdelavo". Vincetičeva poezija je, kot je znano, trdno zakoreninjena v lokalnih podobah Prekmurja, obenem pa tudi drugih, objektivno težje opredeljivih razsežnostih tega dela sveta, povezanih predvsem s tem, čemur ponavadi pravimo melos ali tradicija in v čemer temu ustrezno tisti, ki smo se rodili in odraščali drugje, ponavadi ne vidimo ničesar odločilnega onkraj eksotike.

Na tej ravni gre v *Rastru* – kot z vprašanjem "Kaj nas družijo?" namiguje tudi Lucija Stupica v spremni besedi – za problem posredovanja zaznav in vtisov ter njihovega razumevanja oziroma uspešne komunikacije, s katero bi bilo mogoče pričarati drugim tudi tiste, najtežje opredeljive med razsežnostmi posameznikovega notranjega zaznavanja, saj slednje najpogosteje

vsakega od nas najbolj zaznamujejo. Zbirka *Raster* je tako predvsem poskus, da bi pesnik bralcem pričaral svoj svet, z vsemi podobami, barvami, vonji in pomeni, kakor jih vidi, torej v vsem tistem, kar neki del sveta sploh naredi za naš dom. Kot tovrstne poskuse bi sicer lahko opredelili že domala vse njegove dosedanje zbirke, a je v *Rastru* ta razsežnost poleg preostalih prevladujočih tem Vincetičevega pesnjenja, kot so ljubezen, melanholija in mitsko zaznavanje sveta, ki so tokrat rahlo pomaknjene v ozadje, zares povsem v ospredju.

Rezultat je svojevrsten katalog podob sveta, združenih v vtise, označene z značilnimi enobesednimi naslovi pesmi, znotraj katerega je svet po eni strani razdeljen in hkrati v sebi sklenjen kot v kakem fotoalbumu, po drugi strani pa ga kljub temu odlikuje osupljiv vtis živosti, ki se v obilici podob, te so morda simboli, morda pa to tudi niso, izmika dokončni opredelitvi. S slednjo se pesnik niti ne obremenjuje, saj se zaveda, da pri tem, kar si želi doseči, ni zares pomembna, o čemer jasno priča pesem *Sputnik*: "Vesolja je / za številko / tvojih čevljev / ali barvo kodra / ko ti pade / v samovar / ga je za buciko / konico noža / prstni odtis / ali za žirafa / v zadnjem žepu / ga je za žabje perje / ptičje mleko / ali za pazduho / kot mojih knjig / na jeprških policah / če sploh".

Vesolje, ta priljubljena metafora in nasploh pogosta tema številnih sodobnih slovenskih pesnikov od Strniše naprej, je tako, kot je v pesmi zelo jasno izraženo, za vsakogar predvsem tisto, kar nam uspe, kar tudi zmoremo videti in doživeti, v svojem širšem pomenu pa je ptičje mleko, torej nekaj neoprijemljivega, kar težko označimo z našimi običajnimi merili, saj na vse skupaj lahko gledamo kot na nepregledne domišljjske svetove ali zgolj kot na peščico knjig, ki obstajajo, če jih nihče ne bere, zgolj na policah. Poleg filozofskega sporočila je pesem tako tudi intimno sporočilo, saj priča o zavedanju pesnika, ki se s tako donečim pojmom, kot je vesolje, ukvarja, ker ga zagotovo, tako kot večino pesnikov, že od nekdaj vznemirja, vendar se obenem tudi samoironično zaveda, da se neke objektivne vrednosti niti natančnih koordinat "njegovega" vesolja dejansko ne da določiti.

Tovrstna ironija je ena rdečih niti celotne zbirke in nemara izhaja predvsem iz spoznanja, da je raster kot metoda, s pomočjo katere lahko posnamemo in posredujemo svoje videnje sveta, nekaj, kar se neizogibno naslanja na subjektivne barve našega pogleda, in je zato s stališča resničnosti upodobljenega vprašljivo za vsakogar, saj vsakdo svet vidi na svoj lasten način. V skladu s tem nam v pesmi *Negativ* svetuje: "Pod slikaj me / pod stopala / panonskih stogov / ploskih zaplat / ali vizuro nudistke / ob lokostrelcu / ki zeha / podslikaj pod mrak / ki godrnja / pod vobe / slokega pohištva / pa ni svišč / niti bežeči kosec / iz studenca / ki sva ga izvlekla / in postavila / navpik".

Kot je v zgornjih verzih tudi razvidno, je za pesmi v zbirki *Raster*, ki so sicer zgrajene zelo natančno, disciplinirano in logično, značilno, da je njihova vsebina v celoti zgrajena po načelu asociativnih povezav, zaradi česar pogosto učinkujejo docela nadrealno. Obenem pa je, še posebej, če jih primerjamo s tistimi iz avtorjeve zbirke *Balta*, v njih več polnosti konkretnega kot abstraktnosti ter

več neobzdrane kot pa mitsko urejene domišljije. Slednja je sicer kljub temu močno navzoča in, še predvsem v uvodni pesmi *Po očetu* ter v sklepni (v vsej zbirki morda najlepši) pesmi *Po materi*, pravzaprav vse skupaj združuje v jasen okvir, znotraj katerega imajo naslovi ciklov *Motivi*, *Povedke*, *Tinkture*, *Prepisi*, *Pagine*, *Stajanke* in *Naricaljke* pomen znotraj neke domnevne pesnikove kozmologije, ki pa je zasnovana tako, da jo bralec lahko zasluti, teže ali morda celo nemogoče pa jo je docela dešifrirati, kar je verjetno tudi njen namen.

Vincetičev pesniški svet se, še posebej v zbirki *Raster*, namreč kljub vtisoma starožitnosti in mitske cikličnosti izogiba vsakršnim enoznačnim opredelitvam in je v svojem bistvu pravzaprav izrazito modernističen. Z zbirko *Raster* avtor tako še enkrat raziskuje novo razsežnost svojega pesniškega sveta in dokazuje, da obdobje njegovega ustvarjalnega vrhunca še ni končano. Zbirka je morda celo najuspešnejši pesnikov poskus posredovanja celovite podobe svojega sveta, ki je seveda predvsem notranji svet ter obenem svet prekmurskih ravnin in panonskega duha, in to podobo v obliki umetnine zapisati v kolektivni spomin.